

Sămănătorul

Revistă Literară Săptăminală

Sumarul :

- N. IORGA. — Un poet din vremile nehotărâte: N. Nicoleanu.
I. M. MARINESCU. — Craiul Negru (baladă după Uhland).
I. BOTENI. — Prea târziu.
C. TEODORESCU. — Inima lui Hjalmar (poesie).
VIRGIL CARAIVAN. — Motanul și Vulpea (poveste localisată).
E. CIUCHI. — Vis de primăvară (poesie).
N. IORGA. — Cronică.

În supliment : *Mănăstirea Hurezului vedere de total ; La hurez :
de-a lungul stîlpilor.*

REDACȚIA :
STRADA BUZEȘTI, 42.

ADMINISTRAȚIA :
STRADA REGALA, 6

BUCUREȘTI.

EXEMPLARUL :
În țară . . . 20 bani
În străinătate 25 »

ABONAMENTUL ANUAL :
În țară . . . . 10 lei
În străinătate . 12 »

„Minerva“ Institut de Arte Grafice
și Editură. — Bueurești,
Strada Regală, 6.

A APĂRUT:

Negoțul și meșteșugurile în
trecutul Românesc

Formind volum III din Istoria Românilor în chipuri și icoane

DE

N. IORGA

Prețul Lei 2.50

A apărut:

P O E S I I

DE

HENRIC IBSEN

—•••—
TRADUCERİ

DE

ST. O. IOSIF și D. ANGHEL

Prețul Lei 2.50

Cărti

apărute în editura Institutului de
arte grafice „Minerva“
București. — Strada Regală 6. — București.

AUTORII CLASICI

	L. B.		L. B.
ALECSANDRI V. — Poesii	1.50	EMINESCU M. — Poesii postume	1.50
— Teatru, vol. I	1.50	— Scrieri politice și literare	2.—
— Teatru, » II	1.50	— Literatură populară	1.50
— Teatru, » III	1.50	FILIMON N. — Ciocoi vechi și noi	1.50
— Proză	1.50	ISPIRESCU P. — Legendele sau basmel Romînilor	1.50
ALECSANDRESCU GR. — Versuri și proză	1.25	NEGRUZZI C. — Proză	1.50
BĂLCESCU N. — Istoria Romî- nilor supt Mihai-Viteazul	1.50	ODOBESCU AL. — Vol. I. Opere complete	1.50
BOLINTINEANU D. — Poesii	1.50	PANN ANTON. — Opere comp- lete	1.50
CREANGĂ I. — Opere complete. 1.50			
EMINESCU M. — Geniu pustiu	2.—		

NB. — Toate aceste scrieri — exceptînd „Poesii Postume“ și „Geniu Pustiu“, de Eminescu, — se găsesc în ediții de lux . . . à Lei 3.— vol.

AUTORII CONTIMPORANI

	L. B.		L. B.
ALDEA-SANDU C. — În urma plugului	1.50	HODOȘ CONSTANȚA. — Frumos.	1.50
— Drum și popas	1.25	IORGA N. — Cuvinte adevărate.	2.50
BÎRSAN Z. — Visuri de noroc	2.—	— Drumuri și orașe din Ro- mânia	2.50
BELDICEANU N. N. — Chipuri de la mahala	1.50	— Sate și mănăstiri din Ro- mânia	2.50
BOUREANU EUG. — Povestiri din copilărie	1.50	— Pe drumuri depărtate.	1.50
CHENDI IL. — Preludii	2.50	— Neamul românesc în Bu- covina	2.50
— Foiletoane	2.50	— Neamul românesc în Ar- deal și țara ungiurească, 2 volume à	2.50
— Fragmente	2.50	— Gînduri și sfaturi ale unui om ca oricare altul	1.50
COATU N. GR. — Din viața ță- rănească	1.—	— Ștefan-cel-Mare și Mihai- Viteazul	—,50
CUNȚAN MARIA. — Poesii.	1.25	— Istoria Romînilor în chi- purî și icoane	2.50
DELATISMANA CORN. IOANA. — 100 basme pentru copii	2.50	IOSIF ST. O. — Din zile mari	2.—
EMILGAR-GĂRLEANU. — Bătrîniî FLAMMARION C. — Tainele ce- rului (tr. d. H. G. Lecca)	1.50	— Credințe	1.50
GENLIS D-NA (de). — Povestiri morale pentru tinerime	1.50	LECCA G. H. — Poesii	1.50
GORUN ION. — Taina a șasea	1.50	LIVESCU FLOREA MARIN. — Nu se cuvîne!	1.50
GRIGOROVITZA EM. — Chipuri și graiuri din Bucovina.	2.50	MANOLACHE-HOLDA I. — Fete	1.50

	L. B.
PAPAHAGI N. și JULES BRUN.	
Moșneagul de la munte	1.50
PAUL AUGUSTIN. — Între Someș și Prut	1.50
PETRESCU-PETRA N. — Ilie Marin	1.50
POP VASILE. — Rîs și plîns	1.50
— Domnița Viorica	2.—
POPOVICI C. AUREL. — Vorbe înțelepte	1.50
ROSETI R. D. (Max). — Între Capșa și Palat	2.—
Rutenisarea Bucovinei	3.50
SADOVEANU M. — Povestiri	1.50
— Crișma lui moș-Precu	2.—
— Dureri înnăbușite	2.—

	L. B.
SADOVEANU M. — Șoimii	1.50
— Povestiri din război	2.—
— Floare-Ofilită (roman).	2.—
— Amintirile căprarului Gheorghită	2.—
SCROB C. — Rouă și brumă	1.50
SCURTU AUREL. — Călăuza stațiunilor Balneare și Climate-riche din România	2.50
SLAVICI I. — Vatra părăsită	2.—
— Din bătrîni	2.50
TEODORU A. GH. — Din viața marinarului	1.50
VOINEȘTI-BRĂTESCU I. — Nuvele și schițe	1.50

BIBLIOTECA POPULARĂ „MINERVA“

No.		L. B.
1—3.	Istoria populară a Romînilor	—45
» 4.	Cîntarea Romîniei	—15
» 5.	Istoria populară a literaturii Romîne	—15
» 6.	Revoluția lui Tudor Vladimirescu	—15
» 7.	Perdereă Basarabiei	—15
» 8.	Unirea Principatelor	—15
» 9.	Mihail Cogălniceanu	—15
» 10.	Vasile Alecsandri	—15
» 11.	Stefan-cel-Mare	—15
» 12-13.	Istoria lui Mihaï Vi-teazul, de N. IORGA	—25

No.		L. B.
14.	Revoluția lui Horia	—15
» 15.	Răpirea Bucovinei	—15
» 16.	Cum să ne creștem copii	—15
» 17.	Păstrarea sănătății	—15
» 18.	Ce să citim?	—15
» 19.	10 Mai	—15
» 20-22.	Războiul pentru ne-ătîrnare	—45
» 23.	Viața și faptele Mitro-politului Moldovei Veniamin Costachi	—15
» 24.	Aritmetică	—15

BIBLIOTECA MUSICALĂ ≡ „LIRA ROMÂNĂ”

Conținînd cele mai frumoase romanze și cîntece
naționale romine pentru voce și piano

NUMERELE APARUTE :

1. Deșteaptă-te Române. Cîntec pa-triotic. 2. Luna doarme. Romanză populară. 3. Aoleu! Arie populară. 4. Suspine crude. Romanză populară. 5. Cit te-am iubit. Romanză populară. 6. Călugărul. Melodie populară. 7. Pentru tine Jano. Cîntec popular. 8. Două fete spală lină. Arie popul. 9. Ce te legeni codrule? Romanză. 10. Steluța. Romanză.	11. Cucuruz cu frunza'n sus. Cîntec popular. 12. Fetișo din acel sat... Arie din Transilvania. 13. Popa zice că nu bea. Arie populară. 14. Inimioara mea. Arie populară. 15. Am un leu și vreau să-l beau. Cîntec popular. 16. Pasăre galbenă'n cioc. Cînt. pop. 17. Imnul Regal Român de Hübsch. 18. Cîntecul Gînteii Latine.

Prețul unui Ex. 20 bani.

De vânzare la toate librăriile din țară și la Institutul de arte grafice și editură „MINERVA”, București, Str. Regală, 6.

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția Strada Buzzești 42 Administrația Strada Regală, 6. BUCUREȘTI	Director: N. IORGA Redactori: { St. O. Iosif, M. Sadoveanu și I. Scurtu.	ABONAMENTUL ANUAL În țară . . . 10 lei În străinătate 12 »
---	---	--

Un poet din vremile nehotărîte: N. Nicolescu

D. G. Bogdan-Duică dă în culegerea de autori mai vechi, de «clasiți» a «Minervei», o ediție-model, după care vor trebui să se ia de acum înainte și ceilalți cari fac astfel de publicații pentru Casa de editură bucureșteană. Într'un singur volum se cuprinde, pe lângă multe pagini de informație literară, întreaga operă a lui Cîrlova și a lui N. Nicolescu, precum și bucăți alese din scrierile lui Stamati Basarabeanul.

Despre Cîrlova a mai fost vorba aici, cu prilejul studiului pe care i l-a închinat d. I. Rațiu, și cele mai bune lămuriri asupra lui rămîn acelea pe care le-a dat tot d. Bogdan-Duică în această revistă. Despre Stamati va fi vorba într'un număr viitor. Să încercăm astăzi a statornici chipul de scriitor al lui Nicolescu.

Acesta e, printre scriitorii de acum jumătate de veac, care nu se mai cetesc de nimeni, unul ce are o mai bună reputație. Ni amintim cu milă de viața lui zvînturată, pe rînd băiețuș oploșit la o Episcopie unde se minca puțin supt un Vlădică zgîrcit, apoi dascăl de franțuzește pe la casele oamenilor cu dare de mină, mai pe urmă student în Paris, pe socoteala nu știu cui, după aceasta, în curs de numai șapte ani (1861-8), revisor financiar rătăcitor, al rolurilor de plată ale contribuabililor, director de liceu și de internat în Iași; pentru oda ce face răsturnătorilor lui Cuza-Vodă, el e făcut apoi de oamenii din Februar, cîrmuitorii cei noi ai țerii: revisor școlar, funcționar la Ministeriul de Instrucție, secretariu la archive. Nu se uită așa de ușor ca versurile lui soarta grozavă a nebuniei care atinse la începutul anului 1868 pe acest tînăr care abia trecuse de treizeci de ani, orî întunerecul desăvirșit al zilelor sale din urmă. Rămîne înfipt în minte și chipul său neobișnuit, de romantic luptător: părul zburlit în șuvițe revoltate de-asupra înaltei frunți albe, privirea cam nehotărîtă și tulbure de visător care nu se încrede în el, șfichiurile

zburdalnice ale mustăților și barbișonului său după moda lui Napoleon al III-lea. Din scrierile sale au rămas anume aventuri de minie, bogată în frase retorice, anume porniri de indignare, anume gesturi de răspingere neiertătoare a ticăloșiilor și slăbiciunilor ome-nești. Tinăr, frumos, nenorocit, pletos, purtîndu-și cravata ca un steag, gata să fulgere împotriva «tiraniei», împotriva «lașității», a «trădării», a «corupției», — așa se înfățișează el înaintea noastră. Cu toate multele schimbări săvîrșite din vremea lui până astăzi, cu toată raritatea scrierilor sale puține, cu toată deprinderea altor cetiri stă-pînitore, ceva din el a trăit, încunjurat de cearcănul de lumină cu care iubirea oamenilor încunjură totdeauna fruntea celor ce au pătimit și n'au ajuns să stăpînească vre-odată, celor ce au murit ducînd cu dinșii talantul pe care n'au putut să-l facă a rodi pe lume așa cum s'ar fi convenit.

El se zicea Craiovean, și într'una din bucățile sale a pus alături cele trei Capitale pe care le-au avut Romîni de dincoace, alegînd din ele Craiova, care ar vorbi mai mult sufletului său prin biruitoarele amintiri ale copilăriei și tinereței. Aiurea el spune deslușit că «a văzut lumina zilei, a scos primul său suspin»

Lîng'a Oltului măreață, iute, falnică șoptire.

Un Ardelean, însă, profesorul Țircă (ce se scria Circa) asigura că ar fi copilărit cu cel ce era să fie poetul Nicoleanu, pe vremea cînd acesta era numai Neagoe băiatul lui Tomoșoiu, țeran din Cernat unul dintre cele șapte sate ale Săcelelor din marginea de munte a Brașovului. Ar fi trecut cu ai lui, la vrîsta de treisprezece ani numai, pentru a hoinări prin țară, până ce nemeri într'o chilie de la Buzău, unde alt fecior de Mocan, al lui Perșoiu, ajunsese Vlădică, — Filoteiū cel cu punga legată strîns la gură. Numai pe urmă, profesorul Caloianu l-ar fi luat cu dînsul la Craiova, unde era școala cea bună a lui Ioan Maiorescu.

Pare că aceste știri sînt cu totul vrednice de crezare. Nimic arde-lenesc n'a rămas totuși în sufletul pribeagului din satul Mocanilor. Nicoleanu scriitorul nu amintește prin nimic pe Tomoșoiu cel de acasă. Abia dacă e vre-o legătură între dînsul și viața românească de dincoace de munte chiar. A trăit la o parte, ferit de oameni; a trăit puțin. Întîmplarea cite unei slujbe-l ducea doar prin Roman, unde se scîrbia văzînd în undele Moldovei albastre ce a dat numele unei țeri, în locul voinicilor și frumoaselor de odinioară, pe

Jidoavca nerușinată și cu Jidovul murdar;

Tot acestor călătorii de funcționar li datorește el și șederea în Iași, unde avu norocul să fie unul dintre cei d'întăiu scriitori ce se strinseră în jurul steagului «Junimiū». Întipărirea ce a purtat-o el totdeauna a fost însă aceia a literaturii franceze din anii 1850: o primise cetind mult în țară și trăind cîtva timp în mediul Parisului, de unde s'a întors așa cum era să rămie toată viața. A tradus ceva din Musset; în cutare bucată se vede limpede imitația vestitului sonet al lui Arvers; e și ceva din Lamartine în unele bucăți ale lui mai senine, ca acelea pe care le închinase lui Cimpineanu sau fraților Golești. Dar Musset îl stăpînește mai mult, și anume prin partea de vehementă în aruncarea cuvintelor abstracte, de vijelioasă luptă cu entitățile metafisice. «Geniu», «mormînt», «sărăcie», «bogăție», «libertate», «tiranie», «iubire», «voluptate», «speranță», «proscris» sînt cuvintele cu care el se joacă mai bucuros, în lungi versuri de cele mai multe ori șterse, rare ori aprinse de un foc ce se stinge îndată în ghețurile abstracției incolore și insipide. Morți înainte de vreme:

A candelii lucire d'odată tremură,
Iar dulcea creatură tăcu și expiră,

iubiri sfărîmate de trădare, desfășurarea obrăzniciei ce întovărășește puterea și bogăția nemeritată, cam acestea sînt temele sale.

Ar mai merge încă dacă Nicoleanu — care punea de alminterea foarte puțin temeiū pe scrierile sale și pe chemarea care-l îndemna la ele, — dacă tînărul romantic de moda francesă ar avea o limbă bogată, vînjoasă, nouă. Din nenorocire însă, e jargonul acela boieresc, curățit, frizat și parfumat, adus în acea vreme de o strivitoare înrîvire francesă, care ne făcea să ne rușinăm de tot ce e mai vioiū, mai adevărat și mai frumos în graiul pe care-l vorbesc milioane de oameni cu suflete răspicate și focoase. Se mai adaugă în sfîrșit și un simț foarte slab al armoniei care nu-l împiedecă de a schilodi foarte adese ori intonația firească a cuvintelor.

Astfel se înfățișează el în cärticica iscălită modest N. N. pe care o scotea la Iași în 1865 și în care turna la un loc, fără a ținea în seamă timpul, cîtece de tot vechi, de prin anii 1850, foarte slabe acestea, lîngă altele, cu mai multă înțelegere a armoniei, cu o mai puternică suflare, care făceau să se prevadă în el un adevărat poet.

La 1866, cînd d. Hasdeū începe a scoate ziarul *Satirul*, ai cărui colaboratori se iscăliau cu pseudonime chinezești, sufletul lui Nicoleanu se desăvîrșise în foarte multe privinți. El era în stare acum să înțeleagă și greutatea și menirea cea mare a cîntecului. În no-

țița sa despre o piesă proastă a lui Pantazi Ghica vezi un om de gust, în conferința sa dela Ateneu se dezvăluie un deplin înțelegător al legăturilor neapărate ce trebuie să aibă arta cu societatea, atît în originile sale, cît și în acea înriurire pe care, orice-ar face, o va exercita asupra oamenilor. Păstrînd aceiași aplecare către satira omenească generală, fără potrivire la o anume vreme și la un popor deosebit, rămînînd lipsit de comparații, de icoane, de coloare și de realitate, el dă, din Februar pînă în Iunie 1866, în paginile *Satirului* singurele, lui bucați desăvîrșite, singurele care ar trebui puse înaintea altora decît istoricii literari: de la frumosul «În carnaval» pînă la oda către biruitorii din Februar. Ici și colo e o putere eminesciană în unele versuri și îmbinări de versuri, deși, pentru a putea fi comparat cu Eminescu, i-ar fi trebuit lui Nicoleanu acele mari însușiri care sînt o cultură largă, multă cunoștință de oameni și locuri, vederea realităților, puterea de străbateră în adîncul temeiurilor lumii și meșteșugul ce se cere pentru a frămînta deplin o limbă pe care romanticul acesta de modă francesă o atinge numai ușor.

Cînd Nicoleanu-și pierdu mințile, o întregă viață părea că i se deschide încă 'nnainte, și cine știe ce roade de poezie ar fi putut el culege într'o maturitate de care nu i-a fost dat să aibă parte.

N. IORGA.

CRAIUL NEGRU

(Baladă după Uhland).

Era'n ziua de Rusalii, sărbătoarea bucuriei,
 Plaiuri și păduri staū toate supt verdeața veseliei
 Ș'atuncî iată că'nceput-a blindul rege să grăiască:
 —. Și din sălile bogate
 A străvechilor palate,
 O frumoasă primăvară stă de-asemeni să pornească !—

Si sunar'atuncea cornuri, tobe multe bubuiră,
 Îndoindu-se 'n lungi falduri, roșii steaguri filfiiră
 Și privi bătrînul rege, bucuros, de pe pridvoru-î
 Cum pe rînd cădeau în luptă
 Craii toți au lancea ruptă,
 Proașcă 'n ei dînd fiu-î mîndru, prăvălindu-se din zboru-î...

Dar de-o-dată'n a lor urmă iat'un Craiū în negre zale,
 Călărind încet sosește... Fiul Regelui stă 'n cale :
 — Cum ți-i numele-l întreabă — și ce semn ai tu, străine?—
     — Hei, de-oiū sta să-mi spuī cel nume,
     Tremurī tu ș'o întreagă lume :
 Află doar c'o țară mare stăpinită e de mine !—

A tăcut, și'n luptă sare, și, cînd el pe șes s'avintă,
 Bolta cerului negrește și'n jur totul se'nspăimîntă,
 Și clătitu-s'a palatul... Sună lăncile ciocnite,
     Colbul alb, nori, s'aridică,
     Dar cel fiū de Rege pică,
 Și strivit de-abia se scoală, cu privirile-ofilite...

II.

Naiuri și viori la jocuri chiam'a oaspeților cete,
 Ard făclii prin săli bogate : tineri crai și mîndre fete
 Vor să 'ncingă joc, cînd iute Craiul negru'n săli pășește
     Și 'ntunerec pași-i lasă.
     Spaimă grea pe toți apasă,
 Dar el merge, și pe fata Regelui la joc poștește...

Și s'azvirle'n răpezi roate, supt negritele lui zale,
 Și-i ca viforul iernatec : toți se dau din a lui cale,
 El în brațe reci ca ghița stringe pe plăpînda fată,
     Și din păru-i, ofilite,
     De pe pieptu-i veștejite,
 Florile se scurg ca ploaia și se spulberă pe dată...

III.

Stau la mas'acum toți Craii cu domnițele gătite,
 Stă și Regele 'ntre fată-i și 'ntre fiū, și prăpădite
 Li sînt chipurile, bieții, iar pe Rege-l frînge chinul...
     Negrul Craiū o cupă 'ntinde :
     -- Beți, copii, puteri a prinde!... —
 Au băut și-i mulțămiră... Vai, dar rece-i mai fu vinul!...

Că de-o-dat' ale lor chipuri ca și florile se pleacă
 Și pe piept iubit de tată răsufarea lor se 'neacă,

Iar roșata li se stinge cum se stinge facla torții...
 Stă uimit căruntul Rege,
 Stă și parcă nu'nțelege,
 Când copii-și vede, bietul, copleșiți de somnul morții !...

Dar zbcunit-a'n plins la urmă : — I-ai răpit în zoriî vieții
 Pe-amîndoi copiii tatei, smulși în floarea tinereții !...
 Atunci iea-mă și pe mine, hrăpitor de viețuirî !...

Și-i răspunde-atunci în noapte
 Negrul Craiū al morți'n șoapte :
 — Eū, bătrine, 'n primăvară, culeg numai trandafirî ! —

I. M. MARINESCU.

PREA TÎRZIŪ.

Rar vine iarna aspră în satele de munte. Crivățul șuieră jalnic pe dealuri și numai cite odată cuprinde înghețul toată întinderea girlei. Așa se petrece Crăciunul cu cîmp negru nepătat de albul zăpezii, care se vede sclipind pe munții din apropiere. Copilașii umblă pe drum prăfos cu steaua, anunțînd Nașterea Domnului, și serbătorile se petrec cu hora în curtea hanului și cu lumea îmbrăcată ușurel.

Pe o vreme de acestea brodisse Ionel Nistor să petreacă vacanța în satul său, și n'a avut parte măcar la întoarcere, la Bobotează, să facă drumul într'o sanie ușoară pînă la Cîmpulung. A mers tot cu poștalionul lui Dumitru și a ascultat cam două ceasuri, pînă în oraș, duritul asurzitor al roților peste glozii înghețați.

În gară, trenul era mai gata de plecare. El și-a așezat geanta cu caietele de la Facultate pe policioara de rețea, a potrivit biletul sigur în buzunarul vestei și a stat pe banca de piele, în despărțitura vagonului în care nu au loc mai mult de trei persoane.

La semnalul conductorului, ochii după peron joacă parcă în lacrimi, luîndu-și ziua bună de la cei cari se duc departe.

Un fum negru se aruncă din coșul cel mare, și trenul alunecă peste șinele lustruite de-asupra.

Peste puțin un domn grăsuliu chiamă în compartiment pe altul care sta în săliță, și încep să vorbească tare, de afaceri și de bani. Când și cînd mai strecoară în taina lor și vorbe nemțești, spuse prelung, cu un accent particular, obișnuit mai ales în părțile de sus ale Moldovei.

Nistor, care mergea acum în București pentru cel din urmă și cel mai cumplit examen, a rămas nemișcat pe căpătiul de bancă de lîngă fe-

reastră, cetind pe foi de istorie, scrise ca de mină, întâmplări ale trecutului.

Cînd era mai puternică legănarea vagonului, foile tremurau între degete, ochii zburau peste rîndurile dese și mîntea rămînea în urmă la viața din sat. Ce sîrbă frumoasă jucase la serbarea de la școală!

După ce încercase învățătorul cîntece cu copii despărțiți după voci, după spunerea poeziilor și după sfîrșitul pieselor care se represintau de actorășii improvisați pe o scenă făcută în grabă, băncile se ridicau, și unele se alăturau în lungul păreților, ca să aibă privitorii loc de odihnă.

Urmă apoi jocul, și hora se făcea cît toată încăperea școlii, iar la brîie răsuna podelile de bătaia atîtor picioare.

Cînd era jocul în toi, cînd flăcăii erau aprinși și fetele îmbujorate, Ionel Nistor, îmbrăcat în hainele lui de flăcău de sat, a făcut o sîrbă înaintea. Lîngă el s'a prins fata lui Tican, Mița, și de-odată s'a făcut ocolul jocului cît școala. A jucat și neica popa, și nașu', și Bădescu, și alți mulți oameni însurați, cu nevestele...

Și-acum zbura trenul, se legăna vagoanele pe drumul șinuit, și rămînea în urmă vacanța cu zilele libere.

La o gară, se coboară unul din călători, și în despărțitura vagonului mai rămîne un loc liber. Domnul cel grăsuliu se cufundă pe banca moale și rămîne acum să facă singur socoteli în minte.

În marginea dealurilor cu vii, la întîlnirea a două linii de fier, trenul iar s'a oprit, și afară se aud vorbe de rămas bun. Pe sală, în lumina geamului, apare un chip de coconiță, și hamalul deschide înaintea ușa, ca să așeze geamantanul pe polița de rețea. La neașteptata apariție, Nistor ridică ochii după rînduri, și i se pare că deslușește în chipul doamnei, care așteaptă în picioare, figura drăgălașă a unei domnișoare din Ploiești, — o cunoștință din anii copilăriei.

Domnul cel grăsuliu se grăbește a se arăta cu apucături foarte alese : — Pofțiți, domnișoară, vă cedez locul mieu, ca să fiți mai aproape de căldură. Trebuie să fiți foarte friguroasă după drum.

Vă rog, mă rog! Nu vă deranjați. Trei persoane avem «deja» loc.

Și vorbește el așa mai departe, sugîndu-și buzele, trecînd o mină prin păr, să acopere prea timpuria luminiță din creștet, potrivit cravata și dregîndu-și giasul, ca să pară cuvintele mai melodioase.

Nistor se încercă să isprăvească coala tipărită ca de mină. În zădar se silește să fie atent. Revine asupra rîndurile, întoarce de două-trei ori pagina, dar înțelesul nu se mai prinde de minte.

Îi vine să ridă de prefăcuta politeță a «domnului» și se uită mai atent la trăsăturile fine ale feței, care zîmbesc cînd și cînd.

Da; acum e sigur. Ochii sînt ai ei. Așa negri cu genele mari, cu sprîncene stufoase... S'o întrebe și pace. Să vadă dacă e ea sau nu; încai să nu-i mai bată inima degeaba.

E! dar «domnul» a intrat de-a binele în vorbă, și Nistor n'are cum să iasă din neliniște.

Încă o gară cu schimbare de trenuri. Străinul se dă jos, și acum era momentul potrivit. Ionel iea o carte, încearcă să-î taie foile și, cum timpul trecea și necunoscutul grăsuliu se putea întoarce dintr'un moment în altul, se hotărăște în sfârșit.

— Dacă nu vă supărați, să fiți, vă rog, așa de bună și să-mi lămuriti o bănuială. Nu sinteți, sau mai bine, n'ați fost d-voastră domnișoara Lilica Neagu din Ploiești?

— Da, ba da...

— Mi-era frică să nu mă fi înșelat. Pe mine mă cunoașteți cumva?

— Bine înțeles; d-ta nu te-ai schimbat mai de loc. Numai că domnul Nistor atunci purta uniformă.

— A... nu vă puteți închipui ce bine-mi pare că nu m'aui înșelat ochii, și nici inima. Sinteți măritată de patru ani. Da, da; mi-aduc bine aminte. Ce zi frumoasă ați avut la nuntă!

— Frumoasă, cât de frumoasă...!

Și Lilica pleacă ochii în jos, după vorbele din urmă, spuse rar, cu o în-tonare tristă. Bătînd încet cu vârful gheței în părete, pare că se gîndește departe. Potrivește mânușele pe canapea și se îndreaptă spre Nistor.

— Ehe...! Ce timpuri, domnule Nistor!

Străinul la intrare a rămas foarte surprins, și n'a mai avut către cine să se arate politicos. A ocupat locul lui de mai 'nainte și a rămas ascultînd. Rar intra și el în vorbă, și mai rîdea de cîte ceva. Cînd mașina cea mare fluiera gros prin coșul de aburi, cînd vagoane multe alunecau unul după altul pe șine și cînd era mai lungă de strabătut distanța între stații, domnul cel grăscian sta mai mult afară, și Ionel afla tot mai multe din tainele vieții celei care rămăsese și acuma pentru el tot domnișoara Neagu.

— Mergeți la București?

— Da, astă seară staui în București, și mîine, cu trenul de Moldova, plec la o mătușă a mea, la Buzău.

Ionel ascultă și parcă nu înțelege.

— Bine, dar erai măritată în Galați; nu te duci acasă?

Lilica oftează adînc și răspunde după un timp, apăsînd asupra vorbelor:

— Da, eram — eram!

Și începe să spuie, între suspinuri, grozav de trista poveste a vieții ei.

— Tineretă ca a mea, domnule Nistor, să nu aibă fată mare pe lume. Am crescut în lume străină. Mama n'a vrut să mă ție în casă, și m'a trimes la pension să învăț pianul și manierele — nelipsitul «usage du monde». Am crescut acolo fată măricică, am învățat să descifrez dintr'o dată bucăți mari, grele de musică, am aflat că se cetesc pe ascuns cărți frumoase, am stat pînă noaptea tîrziu la vorbă șoptită cu colegile culcate

de formă în pături. Și, cînd începea să aibă un farmec viața, cînd prindeam a înțelege ce va să zică a trăi, cînd mă fermeca vorba «iubire» culeasă în cărți, cînd plîngeam pentru eroinele din romane, «el» mi-a venit în cale, s'a pus curmeziș în zborul tinereții mele, și era foarte adevărat ce ți-am spus adineauri: da, am fost măritată...!

După expresia feții, Ionel pricepe adîncă durere a acestei inimii prea de timpuriu sîngerată, și-l cuprinde mila de ochii senini și mari cari se rouează de lacrimi la aducerea aminte a întîmplărilor din trecut.

Trenul zbura mai departe, trecea răpede opririle scurte la stații mici, străinul purta cu greți o gazetă, abia deschizînd pleoapele supt lumina palidă a lămpii din tavan. Ceasurile se strecurau pe nesimțite, și în răs-timpuri Ionel învîrtia un șurup, ca să mai vie căldură în micuța încăpere.

Lilica-și făcea de lucru trăgînd inelele din degete și punîndu-le iar, cu socoteală, la loc. Obrajii îi erau aprinși, și peste fruntea ei albă trece de două-trei ori batista. Apoi o aruncă pe canapea, cu un gest de: «fie ce-o fi», și parcă i se mai înseninează fața.

— Astea sînt lucruri triste, domnule Nistor. D-ta ce-ai mai făcut? Sufletele îndurerate găsesc o alinare în povestirea fericirii altora. Bine înțeles, nu în toate casurile.

— Am făcut, domni..., mă iertați, conită, ce credeam că trebuie să fac. Am urmat la Universitate pînă acum, și mai am examenul de licență, pe care, cu vrerea lui Dumnezeu, îl voi trece acum în Ianuar. Pe urmă? Nici eu nu știu ce o mai veni.

— Pentru tineri ca d-ta totdeauna viitorul se deschide luminos înnainte. Mi-aduc aminte ce nume bun aveai printre noi, fetele din pension. Și, după ce m'am măritat, mi-era drag, nu știu cum, să întreb de d-ta și să știu că mergi tot bine cu învățătura. Mi se părea că ieau și eu parte la succesele d-tale și parcă mă vedeam ascultînd atentă din banca întăiu, cît de limpede răspundeai profesorilor, cum te lăsaui să-ți urmezi vorbirea curgătoare și cum zîmbiaui mulțumiți în bărbile magistrale cînd îți stringeau mîna pe rînd felicitîndu-te. N'aveam oare dreptul să trăiesc în închipiri de acestea, cînd noi am stat amîndoi la masă doi ani și ni-am făurit cele mai drăgălașe și mai copilărești planuri?

Ionel Nistor ascultă pe gînduri vorbele cari-i aduc așa de multă lumină în suflet. Răspunde cînd și cînd cîte-un: da, da... cu o înclinare a capului, și ar vrea să dureze cît mai mult această neașteptat de plăcută călătorie.

— Cînd erai la noi și meditați pe Petrișor — vezi cum se schimbă lumea, — erai mai copil, mai mic. Acum ți-a rămas figura de copil, dar ai crescut, te-ai format deplin.

— Da, da... cam așa, răspunde el, puțin încurcat. Dar nici d-ta nu te-ai schimbat mult, și acum, cînd mă uit cu băgare de seamă, înțeleg că ești tot domnișoara Lilica și parcă te văd cum coborați la prînz scările, tocmai cînd intram eu pe poartă cu cărțile în mîna. Uite! Nu e același

părul pe care-l purtaî ondulat în frunte, nu e aceeași mîna care zbură pe clapele albe ale pianului, nu e aceeași talia pe care o vedeam strînsă în corset, cînd te gătiaî de bal? Tot cea d'innainte e lucirea ochilor, tot aceeași mișcare grăbită a genelor și tot ca atunci urci și cobori sprîncenele. Gropița din barbă n'a dispărut, și nu vezi cum ți se îmbujorează obrajiî, cînd vorbești mai mult?

Lilica mișcă ușor vîrfurile picioarelor, se razimă cu capul de canapea, privește pe fereastră în noaptea de-afară, ascultă, și par'că nu mai înțelege nimic. I se pare că doarme și visează un vis mai frumos ca amin-tirea dragă a unor zile luminoase din trecut.

În tăcerea care urmează, Nistor deschide o carte pe care o adusese Lilica, să-î ție de urît în tren. Foile se deschid singure la o posă, și Ionel rămîne admirînd frumuseța peisajului. Lilica își alătură capul să dea explicații și întinde mîna cu inele peste obrazul de copil al lui Nistor. El simte cum îl stăpînește înflorarea dragostii; i se pare că plutește în valuri de fericire.

II.

În gara de Nord lume ca la nuntă. Sirmele de la telegraf vuiesc, aparatele țacâne necurmat, ușile vagoanelor se împing la o parte și pe sălițe își caută loc hamalii cu geamantane grele în mîni.

Nistor conduce pe Lilica, să lase bagajul în gară, ca să fie dimineața gata de plecare. Apoi oprește o trăsură și pornesc amîndoi prin ceața friguroasă a serii de iarnă.

Lilica trebuie să doarmă la o rudă pe cheiul Dimboviți.

O bătrînă pensionară, care fusese prietena casei, cînd îi trăia bărbatul și cînd petreceau amîndoi în Ploiești. După moartea «dumnealui» — fost grefier la tribunal — bătrîna a vîndut ce n'a putut lua cu ea și a venit în Capitală, unde avea neamuri mai multe.

Acum trăia într'o casă cu chirie, două odăi cu salonașul la o parte și bucătăria în fund, la un loc cu proprietarul.

Ce bucurie pe ea, cînd a venit să deschidă cu mîna tremurată, și cînd odată i-a răsărit în fața Lilica, «fata maichiî», drăguța de la Ploiești!

A îmbrățișat-o lung, a sărutat-o pe amîndoi obrajiî și i-a mai tras și o toană de plîns, până să întrebe ce e cu domnul, care sta sfios în picioare și nu știa ce să facă cu mîinile și încotro să-și întoarcă privirea.

După cîteva explicații a recunoscut pe meditatorul lui Petrișor și l-a poftit în salon. Încăpere potrivită, cu mobila păstrată curat de la nunta «dumnealor» și cu un miros ușor de busuioc care se păstra, ca la țară, după icoana aurită din părete.

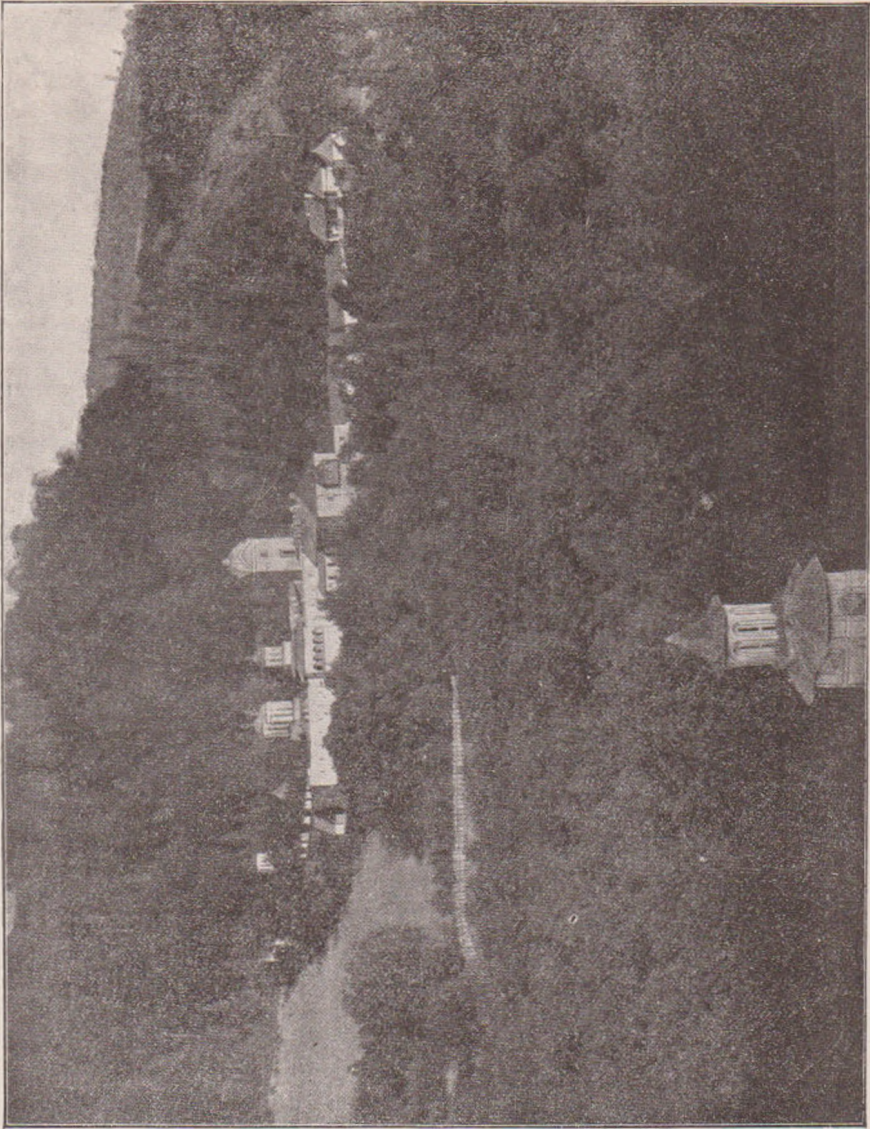
— Acû, pe mine să mă iertați o leacă. Mă duc să îngrijesc de masă.

Și bătrîna iese veselă, cu încrețiturile obrazului netezite oarecum de visita plăcută care-î mai aducea aminte de strada cea lungă din Ploiești.

LA HUREZ: DE-A LUNGUL STÎLPILOR.

MĂNĂSTIREA HUREZULUI VEDERE DE TOTAL.

de teii după margine și de serile de iarnă când sta de vorbă cu cocoa-nele și puneau căsniciii la cale și când aștepta în picioare, îmbrăcată, pe «dumnealui», să-și sfirșească partida de «pokeraș», când se întâmpla să întîrzie mai mult, cam până după miezul nopții.

Lilica își pune gentulița pe masă, scoate mănușile cu mișcări oboseite, se lasă pe un scaun, se ridică și potrivește rochia. În mersul prin camera luminată de o lampă cu glob înflorat se oprește în fața oglinzii. Pare că se surprinde cu pălăria pe cap și ridică amîndouă brațele, ca să desprindă acul din păr.

Nistor urmărește din ochi mișcările și deocamdată nu poate să zică nimic. Se gîndește la situația lui cam nepotrivită în casa bătrînei și stă să spuie și Lilichii gîndul.

Ea mai drege vițele de păr în oglindă, mai potrivește cu mîna piep-tenul și acele, și se întoarce cu chipul rîzător și cu ochii cei mari lucind mai viu în lumina dulce a lămpii împodobite.

— Domnule Nistor, ții minte pe mama Zinca, cum o cunoșteam noi din curte, când ni venia în vizită? Acum, parcă nu mai vorbește așa tare. Săraca, ce-o mai fi suferit și ea...

— Eu mi-aduc aminte într'o seară, când a venit acasă și n'a găsit pe mama d-tale.

— Da, da! Și când noi stam amîndoi de vorbă în camera de lingă su-fragerie.

— Știi cîte mi-ai spus atunci? Nu poți să-ți închipui, cum mi s'au în-tipărit în minte toate amănuntele seriî aceleia.

Nistor continuă, aprinzîndu-se de dorul clipelor din trecut.

— Domnul Neagu, după obicei, plecase la *Cazin*. Cînd am văzut lu-mina stînsă sus, am crezut că cocoana te-a luat și ați plecat la rude. Pe-trișor dormia mititelul, obosit după meditație. Eu am coborît puțin lampa din tavan și am început să scriu lecțiile pentru a doua zi.

Cum nu era vremea sosirii trenului, trăsurile nu duruiau pe stradă, și așa auziam zgomotele mici și pașii răsunînd pînă departe pe sală.

Un fișit de rochie, un *frou-frou* amețitor mai ales pentru tinerii cu mustața mijită, mă face să întorc de odată capul, și iute am sărit după scaun, cînd te-am avut înaintea.

— Atunci așteptam pe mama să mă iea, și, cînd am văzut că nu mai vine, mi s'a făcut urît, de n'am mai putut sta în cameră, și am venit jos să stăm de vorbă, dar m'am făcut că-ți cer ceva...

— Mi-ai cerut chibrituri, și mie mi s'a părut că vrei să plecî, și atunci m'am folosit de șiretenia mea pe care o întrebuițam mereu, cînd vream să te mai ții de vorbă. Am scos răpede cartea de francesă și te-am is-pitit la o traducere. Ai tradus, orî n'ai tradus, nici nu știu, fiindcă eu eram atent să-ți privesc degetele, cum umblau grăbite prin foile cărții mele. Iar, cînd îmi plecam capul să înțeleg cîte o vorbă mai grea, este anevoie de spus ce se petrecea în sufletul meu, ascultîndu-ți de

aproape bătăile inimii. Te rog să nu te surprindă și mai ales să nu te supere aceste declarații, care sînt foarte sincere. După aceea ai prins a-mi povesti din pension de la d-ta, cum te purtai cu profesoarele, cine ți-a rămas prietenă acuma, și cite și mai cite nimicuri din viața de școală, care devin așa de interesante, povestite de o fată ce-și așteaptă pețitorii și stă de vorbă, într'o seară, cînd i-î urît, cu un băiat, cum se zice, în floarea tinereții...

Și au vorbit așa, pînă a venit mama Zinca. Puțin adusă de mijloc, deschide ușa și chiamă musafirii la masă. Nistor cere iertare, spune că el vrea să plece, că a însoțit de la gară pe Lilica pînă aici și că trebuie să se ducă. Mama Zinca stăruiește — acum și-a adus bine aminte de cărțile lui cum erau așezate teanc pe fereastră — și nu-l lasă în urmă: Să stai cu noi, Ionele mamă! Să mîncăm, să-î mai ții fetei de urît și... t'îi tot duce; noapte mai e destulă!

— Dacă te roagă așa de frumos, fă-mi și mie plăcerea asta, domnule Nistor!

În aceste vorbe Lilica pusese mai mult decît o rugăciune, și Nistor s'a înduplecat.

La masă au vorbit de lumea din Ploiești, de d-na Neagu, și mama Zinca nu mai conținea cu întrebările. Vrea să afle cam ce lucruri s'au schimbat în casa prietenilor, unde trăise și dumneaei așa de bine.

— Tot pe *mațama* o aveți la bucătărie?

— Tot.

— Da' pisicuța de la mine vă mai trăește?

— Cum nu, trăiește.

Cînd și cînd, bătrîna rotește ochii peste masă, mai clipește cu înțeleș către servitoare și 'și îndeamnă oaspeții.

— Ia luați, dragii mamei, luați da' nu prea aveți ce? De acum să mă credeți și d-voastră! Ionele! ia toarnă vin. Uite Lilicuța n'are. Nu știi cînd scoteai din pimniță la Neagu? Lua-m'ar moartea!

Să nu te cunosc eu dintr'odată! Da' știi! Te uitasem ca pămîntul! Și cît să fie d'atunci? E vre-o cinci ani, e zic; hai? Da, da... Tocmai cinci ani a fost la Ovidenie, de cînd am plecat din Ploiești. Ce! atunci erai un copilandru. Uite ce mustață ai croit! Ehe! și te-ai mai schimbat... oricum. Hai Lilicuțo? Tu ce zici?

— Mamă Zinco! Eu l-am cunoscut, cum l-am văzut. Azi în gară, fiindcă era foarte frig, mai nimeni nu s'a coborît, și ușile compartimentelor stau închise, să nu vie răceală. Hamalul îmi așează bagajul, și eu rămîn în despărțitura vagonului, unde mai erau doi domni: un străin obosit și un tînăr care cetia pe foi scrise ca de mînă. După ce zic bună-ziua, îmi caut loc pe canapea. Străinul s'a arătat foarte îndatoritor, și domnul Nistor se silia să cetească mai departe, dar eu îl surprindeam cum arunca ochii pe de-asupra foilor și cum mă privia cercetător. Parcă ar fi vrut să mă întrebe ceva... Zău așa e, domnule Nistor, era foarte frumoasă încurcătura d-tale! În sfîrșit am înnoit cunoștința, și am venit amîndoi pînă aici.

Din vorbă în vorbă, vremea a trecut pe neștiute și Lilica a doua zi trebuia să plece de dimineață spre Moldova. Nistor și-a luat rămas bun și a lăsat făgăduiala că o să vie cu noaptea în cap, să conducă fata la tren.

Strada era liniștită. Înghețul iernii înflorise pomii cu flori de zăpadă și rarii trecători se strecurau zgribuliți prin ceața friguroasă. Clopotele tramvaielor sunau stins, și veniau ca o prevestire dulce clinchetele zurgălăilor de la săni.

Gazda îl aștepta mai de vreme, și nu s'a mirat de întârzierea trenului

— Se întâmplă, domnule Nistor, ce crezi? Eū tot așa veniam odată cu Gheorghită de la Focșani, și n'am stat o noapte întreagă de iarnă innămețiți în mijlocul cîmpului? D-ta ai întârziat vre-o două, trei ceasuri, gîndesc că? Acū, bine ai venit sănătos!

Peste puțin, Ionel Nistor rămîne în odaia lui, singur cu gîndurile. Și, în lumina conștiinții, se ridică, una după alta, amintirile trecutului cu aspirațiile de odinioară...

În casa lui Iancu Neagu din Ploiești, intrase ca meditator al lui Petrică. Ionel era atunci în clasa a VI-a, și cei șaptesprezece ani ai virstei îl porniau spre gînduri dulci, cînd auzia pe domnișoara cîntînd la pian, ori cînd o vedea ținînd rochia, în urcarea grăbită a scărilor de piatră. Și-i treceau prin minte planuri fel de fel.

Să fie să mai stea nemăritată domnișoara Lilica, pînă o termina el cu învățătura, și dacă s'ar întoarce profesor la liceu, sigur că d. Neagu n'ar sta la îndoială să și-l facă ginere. Dar e mult pînă departe! Domnișoara a lăsat rochia cea scurtă și nu mai poartă coada împletită pe spate, ca la pension.

Peste cîtăva vreme s'a măritat, și acum iat'o liberă. Ce întimplare! Fata care i-a fost lui dragă, fata care i-a alinat somnul în vise de fericire, chipul pe care l-a iubit mult în cea mai nepătrunsă taină, ochii în lucirea căroră căuta curaj pentru muncă vor fi stînd deschiși acum, și Lilica se va fi gîndind la dragostea nemărturisită și la cel care o va conduce în zori de zi la gară.

Nistor a adormit tîrziu și grija de a împlini făgăduiala i-a fost minunat ceasornic. Dimineața, a oprit sania la poartă și a văzut lumină la o fe-reastră. Mama Zinca se sculase și umbla în virful picioarelor pe covoare, să nu strice somnul Lilichii.

— Ionele, mamă, uite doar acū a ațipit un pic. Eū nu știu la ce s'o fi gîndit ea, că i s'a speriat somnul cum ai plecat d-ta și îi părea rău că nu te-a rugat să mai stai. Am vrut să trimet servitoarea să te cheme, dar dacă n'am știut adresa!

Mama Zinca spune mai departe, ridicînd arătătorul în dreptul buzelor și făcînd semn din ochi spre ușa salonului:

— Să mai doarmă numai o leacă. Mai e un ceas și mai bine! Aveți vreme destulă. Și d-ta te duci la Buzău?

— Așa...! Nu, de unde? Eū staū aici, că am examen acuma.

— Bine zică, că mi-ai mai spus odată. Ia vezi! Acu știu unde stați; mai dă și pe la noi.

Peste o jumătate de ceas Lilica și Nistor sînt în sanie, în drum spre gară.

— Inchipuiește-ți, domnule Nistor, că n'am dormit mai de loc! Mă vedeam fericită, mergînd pe drumuri înflorite, și de ce nu ți-aș spune? D-ta mă duceaî de braț. Apoi, cum visam eu așa trează, se făcea că s'au schimbat cu totul vremurile, că eu nu mă măritasem...

Doamne! Ce visuri...!

Trenul de Moldova se vedea pe linia întăia, și mai era puțină vreme pînă la plecare. În compartiment nu se mai suise nimeni. Lilica așază cărțile pe rețea și Ionel îi aduce biletul. Ea se scoală, vrea să-i mulțamească, și îi întinde mîna. Ionel o cuprinde și se pleacă s'o sărute. O putere tainică îl atrage către dînsa. Se lasă pierdut în voia dragostii, și Lilica, cuprinzîndu-i obrajiî cu amîndouă mînile, îl sărută ca pe un copil. Apoi, ștergîndu-și în pripă două lacrimi care se strecurau printre genele stufosae, zice, într'un suspin adînc: «Ce păcat, că e prea tîrziu!»

I. BOTENI.

INIMA LUI HIALMAR

DIN LECOMTE DE LISLE.

*O noapte de Noiembrie senină, rece vînt.
Colo, în valea ninsă, zac miî de luptători:
Cu mînile pe arme et dorm fără mormînt.
Asupra-li vin stoluri de corbî croncănitori.*

*A lunii argintie lumina-î bale blînd.
Hiålnar se ridică în spada de pe brînci,
Privirea-î rătăcîta în juru-î preumblînd,
Și sînge izvorește din rănile-î adînci.*

*«Mai sufla oare unul măcar din toți acei
«Destoiniciî copilandri, ce azi la revărsat.
«Ca mierlele'n desimea umbrouelor alei,
«Cîntări de veselie în cor ai înnălțat ?*

*«Mușenie de moarte. O, zei, ce s'a ales
«De brațele-oțelite în ze-î de'ncăierări!
«Ci ochi-mî sîngerează, aud — și tot mai des —
«Un zvon ca cel ce vine spre țermuri de pe mări.*

«O corbule, de carne flămînd, asupra-mî cazî,
 «Și pieptul mi-l deschide cu ciocul tău de fier
 «Asta-ne-vei și mîne precum ne afli azi:
 «Du inima mea caldă copilei lui Ibnîr.

«Spre Upsal, unde iărlîi spumoasa bere sorb
 «Și cîntă în atingeri ușoare de păhar,
 «Cu zborul de săgeată avîntă-te, o corb,
 «Copilei adorate du cel din urmă-mî dar.

«Vedea-o-vei în turnul, popas de corbî, șezînd
 «Înaltă și cu părul bogat, frumoasa mea.
 «În scînteie cerceii de aur tremurînd,
 «Și ochii în ispită întrec a serii stea.

«Te du, cernite crainic, iubirea mea să-î spu
 «Și inima-mî arată-î. Ci ea se va mira
 «Că încă vestejită și 'ntunecată nu-î,
 «Și-o lacrimă din ochii ei mari va picura.

«Ci eu îmi simt izvorul puterilor secat.
 «O, beți din al mea sînge de-acuma, lupii mei!
 «Viteaz și vesel, tînar, cu sufletul curat,
 «Mă duc să mă alătur în soare printre zei.»

C. TEODORESCU.

MOTANUL ȘI VULPEA

— POVESTE LOCALISATĂ —

A fost odată un om nevoiaș. Și omul acela avea un motan, dar se întîmplase de era așa de păcătos și îndrăcit, cit nu-l putea suferi nimeni din casă, că se uitau toți la dinsul ca la dracul. Și, ce se gîndi omul într'o zi, că-l vîri într'un sac, îl legă bine la gură, și-l duse într'o pădure de-l aruncă încolo; socotia că are să se piardă, — dar și-aî găsit! Lucrul rău nu pierе.

Motanul făcu el ce făcu, scăpă din traistă și o luă la drum prin pădure. Merse el o bucată bună, până dădu de un bordei în mijlocul pădurii. În bordeiul acela locuia pădurarul. Motanul își făcu culcuș de-asupra bordeiului și trăia acolo. Iar, cînd i se punea soarele

drept inimă, mai da cite-o raită prin pădure, mai prindea cite-un șoarece, orî inhăța vre-o pasere, și așa pus la cale, se urca din nou pe coperemînt și ducea viață fără grijă, — de cînd binele!

Odată, ce-î veni dumisale Motanului că ieși la primblare prin pădure. Cînd colo, ce să vadă: pe dumneai Vulpea, mergea și nu mergea, dar nici pe loc nu stătea. Vulpea dintru'ntăiu se spăimîntă cînd îl văzu.

— Iaca măi! — se gîndi ea — de cînd trăiesc eu pe locurile astea, și n'am văzut asemenea dobitoc!

Făcu plecăciune cătră Motan, și-l întrebă:

— Ia spune-mi, chiposule, cine ești tu? Ce vînt te-a adus prin ținuturile noastre și cum te-aș putea numi, să nu greșesc?

Motanul își zburli părul și răspunse posomorit:

— Eū sînt trimes să îndeplinesc aici slujba de primar; pe mine mă chiamă Cotoșman Pirlici!

— Cotoșman Pirlici! — zise Vulpea — eū nici habar n'aveam că mai ești și tu pe lume; dar cred că mi-î face cinste să prînzești împreună cu mine?

Motanul prînzi la Vulpe; ea-l ospătă cu tot felul de vinat, și pe urmă-l întrebă:

— Da' mă rog, Cotoșman Pirlici, saū cum îți zice, — dacă nu te superi dumneata, ești flăcău, creștine, orî ești însurat?

— Flăcău! răspunse scurt Motanul.

— Și eū is fată mare! se maimuțări Vulpea sclifosindu-se; și zic că: n'ai vrea să mă ieși de nevastă?

Motanul — parcă ce lucru mare! — se învoi. Făcură nuntă și petrecere ca acelea, cu șoareci și cu găini. A doua zi după nuntă, gospodina Vulpe o tuli după merinde, iar Motanul rămase babă de casă, să păzească vizunia.

Dacă intră Vulpea mai în adîncul codrului, întilni pe Lup. Lupul începu a-î face cu ochiul și a scurma cu labelle, ocolind-o:

— Da' mă rog, ce te-ai mai făcut, cumătro? Am vrăvuit toate coturile, și nici că mi-a fost cu puțință să te gălesc!

— Dar ce nu știi, nerodule, că m'am măritat?

— Ia tacî din gură?! Și pe cine ai luat, mă rog?

— Parc'ai trăi pe altă lume! Ce tu n'ai aflat că ni-a trimes Dumnezeū un primar; mai rar asemenea odor... Iaca el m'a luat!

— Zău, să-mi cadă părul, că nu știu nimic! Da' cum aș face să-l văd și eū pe bărbatu-tău primarul?

— Cam greū lucru! Să te ferească Dumnezeū de dinsul, că-î amărnicit; ceva, ceva, dacă i s'a năzări, te-a șters de pe fața pă-

mîntului... Da' trebuie să cunoști și tu la obraz, să-î aduci măcar o oaie plocon și pe urmă să te ascunzi să nu te zărească cumva. Numai așa dacăl'îi putea vedea. Altfel, vai de capul tău!

Lupul plecă să caute un berbece. Iar Vulpea, stăpînă de casă, își văzu de drum înainte. După ce mai făcu vre-o cițiva pași, îi răsări Ursul în cale, și unde nu începu a se roti împrejurul ei, sorbind-o cu ochii:

— Ia astimpără-te, nene Gavrilă, nu știi că sînt măritată?

— Și pe cine ai luat, soro?

— Pe Cotoșman Pîrlîci, care este primar pe ținuturile acestea!

— Măi tac!

— Ce să «măi tac!» că așa e!

— O fi și-așa — răspunse Ursul — dar n'aș putea să-l văd și eu?

— Cam grea treabă, că el nu știe multe; dar, dacă vrei numai de cit, du-te de caută un bivol și să i-l aduci plocon. Numai iea sama bine, adu bivolul și fă ce-î face, să nu te zărească cumva: altfel nu-mi iea pe suflet blana ta!

Ursul porni și el să caute un bivol. Lupul, din partea lui, prinsese de mult un berbece; după ce-l jupui și-l găti ca pentru așa un primar, sta și el pe gînduri. Cînd uite că sosește și Ursul, tirînd după dînsul un taur cit un mal.

— Noroc bun, măi frate, Lupule!

— Să dea Dumnezeu, nene Gavrilă! — răspunde Lupul. Da' n'ai văzut cumva pe prietena noastră Vulpea, și pe bărbatu-său?

— Nu, frățioare, dar și eu tot pe dinși îi caut. Nu te duci să-î chemi?

— Ba una ca asta n'o mai fac eu, vere Gavrilă, ci mai bine te răpède tu, că ești mai îndrăzneț decît mine!

— Ferească sfîntul, nici eu nu mă duc!

În vremea asta, trecea un iepure, de parcă nici nu atîngea pămîntul.

Lupul prinse a-l chiui:

— Ia fă 'ncoace, mă honchiule!

Iepurele se apropie, cum e firea lui, tremurînd de frică.

— Știi tu, mă păcătosule, unde șade o cunoscută a noastră, Vulpea?

— Știu! răspunse șoldanul.

— Iea-o, dacă-î așa, la sănătoasa, și spune-î că noi o așteptăm de-o mulțime de vreme și pe dînsa, și pe soțul ce i-a dat Dumnezeu, cu daruri mari și bogate!

Iepurele porni la fugă să dea de veste Vulpîi.

Acuma Ursul și cu Lupul se gîndiau unde să se ascundă. Ursul zice:

— Eu am să mă urc în bradul ăsta!

— Și eă ce dracul să fac? îl întrebă Lupul. Că nu mă pot cățăra pe copac; rogu-te, învață-mă și pe mine, unde să mă ascund?

Ursul se apucă de-l pituli în buruiene, îl învăli cu frunze uscate, iar, cît despre el, se aburcă în brad, tocmai sus, și se uita să vadă: nu mai se ivește primarul și cu nevastă-sa.

În vremea asta, iepurele ajunsese la vizunia Vulpii și-i duse vestea că Lupul și Ursul îi așteaptă cu daruri.

Numai iacă se vedeau venind și ei; Ursul, din copac, îi zări, și zise:

— Măi frate, ia te uită, se vede Vulpea noastră cu bărbatu-său... Îraa! că mărunțelu-i!

Motanul, cum sosi, se aruncă pe hoitul bivolului, își zburli părul, începu a morăi mînios și a smulge cu ghiarele din carnea dobitocului.

— Numai atît? zise el — prea-i puțin!

— Ce?! mormăi Ursul în gîndul său — așa de mititel și așa de mîncăcios... Noî nu l-am putea mînca, să fim patru, și lui unuia singur nu-i ajunge?

Lupul vrea să vadă și el ce face primarul. Își făcu loc la ochi, dînd frunzele încetișor la o parte. Motanul auzi mișcând frunza și, crezînd că-i poate vre-un șoarece, lasă bivolul, se răpède și înfige ghiarele în botul lupului. Lupul o croi la goană, fără să mai stea la gînduri.

Motanul, spăimîntat și el, se cățăra iute în copacul cel cu Ursul.

— Haitî! că m'a zărit și pe mine! se gîndi Ursul, și, de frică, căzu de-alivanta, din cracă în cracă, până jos, de-și zdruncină creierii în cap; apoi se sculă iute și o luă la sănătoasa.

Iar Vulpea, de colo, amarnică și arțăgoasă, se răcăduia după dinșii.

După o întîmplare ca asta, toate dobitoacele prinseră frică de Motan. Domnul Primar și cu Primărița dumisale avură merinde din bielșug în toată iarna aceia. Trăiră astfel de cînd binele, și viețuiesc și până astăzi în bucurie și mulțămire, ca niște oameni vrednici.

VIRGIL CARAIVAN.

VIS DE PRIMĂVARĂ

Ar fi în faptul zilei, și singur, dus cu gîndul
 Primblindu-mă 'n grădină pe umede cărări,
 Aș soarbe 'n pieptu-mi aier mereu, indestulindu-l,
 Ca cel ce-ar fi să plece la drum prin moarte țări.

Pe straturî cu tot felul de florî, ce-ar fi ca nişte
 Buchete uriaşe cu miros în de-ajuns
 Să farmece o lume, — lin vîntul să le mişte,
 Să pară că şi'n ele un suflet e ascuns.

Copacii, beţi de-arome, ar şopotii din frunză
 Ca omul prins de visurî vrăjite de noroc,
 Cînd raza aurorii începe să-î pătrunză
 Şi soarele-şi iveşte cununa lui de foc.

Învioraţi atuncea de boarea dimineţii,
 Uimiţi de-atîta viaţă, de-atît senin, în cor
 Pornind pe întrecute din ramurî cîntăreţii,
 Să tremure văzduhul de cîntările lor !...

Şi draga-mî, fără veste, naintea mea s'apară,
 S'o rog sfios ca'n dragul măreţei primăveri
 Să-mî dăruie de-apururî frumoşii ochi de pară,
 Secindu-mî pe vecie izvorul de durerî !...

EUG. CIUCHI.

CRONICĂ

I. Cărţi.

* A ieşit şi a treia parte din noua ediţie, cu litere latine, a *Predicilor* lui Petru Maior. O ceteşte cineva în România? Şi de cît folos n'ar fi tuturor, cetitorului obişnuit, pentru frumuseţa limbii, iar preotului, pentru pregătirea predicilor sale? Se poate căpăta dela tipografia «Carmen», a d-lui P. Bariţiu, în Cluj.

* Gabriele d'Annunzio, scriitor vestit în lumea toată, îşi datoreşte faima italiană la două lucruri: un ritm musical într'o prosă foarte căutată şi meşter desfăşurată şi alegerea subiectelor cu suflete ce nu sînt ca ale altor oameni, suflete ciudate, bolnave şi nenorocite. E un retor şi un modern, un artificial şi un prefăcut. A început cu poezii lirice care s'au cetit cu plăcere, a urmat cu romane, care au făcut mult zgomot şi care se pot ceti, deşi cu dezgust. Acuma face tragedii, pe care un om cuminte şi un om de gust nu le poate urmări până la capăt.

D. Alecsandrescu-Dorna a găsit cu cale să traducă pe una din cele din urmă, «Lumina supt oboroc» (d-sa zice: «Păclia supt obroc»). La păcatele originalului se adaugă reproducerea unei sintaxe străine care nu poate merge nici într'un chip. Cu «o fiule al meu nebun», îşi pierde cineva răpede răbdarea. Răbdarea mea a mers până la p. 38. De-acolo înnainte se poate să fie foarte frumos.

Cartea e însă minunat ilustrată şi tipărită cum nu se poate mai îngrijit.

* Pavel Biriucov dă, în limbile francesă, englesă, germană și italiană, vol. I dintr'o mare biografie a lui Tolstoi, întruchipată din însemnări și scrisori ale lui.

* O bună poveste cu tile și învățătură, într'un graiu de tot frumos, e acea pe care o dă d. Ioan Isaic, supt titlul «Povești din satul nostru: Din Maicii», ca al patrulea număr din acele «Cărți ale săteanului român», broșurile de câte 10 bani bucata, pe care le dă despărțimintul din Cluj al Asociației ardeleni.

* Puțini vor fi știind că puternicul și adîncul povestitor Sandu-Aldea e, cetățenește, «d. Constantin Sandu, conferențiar la ferma-model Lazar». În această calitate, d-sa publică, la «Lucefărul» din Pesta, o traducere din englezește, după botanistul H. de Vilmorin: «Selecțiunea și efectele ei asupra plantelor cultivate».

De alminterea, d. Sandu a dat și în biblioteca Administrației Domeniilor Coroanei, interesante și folositoare «Scrisori către plugari», iar acuma își pregătește la Berlin, unde face studii de doi ani încoace, tesa, despre «metodele de astăzi în cultura cerealelor și bazele ei științifice». Omul de ispravă e același în orice fel de lucru îndeplinește.

* D. C. Oprescu-Argeș, funcționar la Serviciul Sanitar, n'a dat, în «Sfaturile și povețile lui Moș Savu» numai un foarte bun manual de igienă pentru săteni, dar și o interesantă carte de literatură populară, într'o limbă de toată frumuseța.

II. Reviste.

* În «Lumina», no. 6, note etnografice folositoare de d. Zuca și o poveste în dialect de d. N. Bațaria.

* În «Familia» (Oradea-Mare), nr. 23, se dă înfățișarea vechii biserici de lemn pe care o aveau la Bistrița Romîni, înainte de a fi cumpărat frumoasa clădire istorică în care se slujește astăzi pe limba noastră.

Tot acolo, un foarte frumos imn către soare, trimes din Cernăuți supt iscălitura, nouă pentru public: I. Broșu.

* «Libertatea» (Orăștie), dă în suplimentul ei literar dela 1-iulie duiosă poezie simbolică pe care a scris-o Goga pe un album închinat Reginei. Mai toate foile ardeleni au dat-o și ele, ceva mai târziu.

III. Ziare.

* Întîlnim o duiosă poezie originală în n-1 6 al ziarului românesc din Chișinău «Basarabia», supt pseudonimul *Albanes*.

* *Anuarul* seminariului din Sibiiu cuprinde un erudit studiu al prof. Bălan despre «Problema religioasă în timpul de azi».

Se dă și călduroasa conferință ținută cu prilejul sfințirii Mitropoliei siibiene de d. I. Duma-Paltin.

* În Revista «Asociației învățătorilor din România», care a căpătat o destul de frumoasă copertă simbolică, dd. Apostol D. Culea și G. Salviu dau un studiu amănunțit și bine redactat asupra dezvoltării învățămîntului rural din toate punctele de vedere. Se adaugă o parte veche, care nu e destul de bine informată.

Dar expunerea de la 1830 încoace e vrednică de toată lauda.

* Primum trei n-re din revista, bine redactată și foarte bine tipărită, pe care o scot la Alexandria institutorii A. Ivanovic și G. Stănescu-Delar supt titlul «Școlarul», pentru folosul școlărilor din clasele primare. Are ilustrații foarte îngrijite. Cuprinde povești, însemnări, glume. Dă și o cronică școlară care poate interesa pe oricine. Ar putea pătrunde cu folos și la Romîni de aiurea, mai ales că e de tot ieftină.